

J. M. Thiele X. S. 1712

25
THESES INAUGURALES,
de
CRIMINE MAGIÆ,
quas
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBVR-
GICI HEREDE &c. &c.

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA,
Ex decreto Illustris Facultatis Iuridicæ
PRAESIDE

D. CHRISTIANO THOMASIO,

ICto, REG. MAI. BORVSS. CONSIL. PROF. PVBL.
& h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure Honores & DOCTORALIA
Privilegia legitime consequendi,
IN AUDITORIO MAIORI,

Horis Ante- & Pomeridianis

Solemni Eruditorum disquisitioni submittit

M. IOANNES Reichel / Ampliff. Ordinis
Philosophici Adiunctus.

ad D. 12. Novemb. cl3. 13c c1.

RECVSA.

THESIS IN AUCYRALES

CRIMINE MAGIE

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMO

DN. FRIDERICO WILHELMO

SECRET. BORVSSIO PR. ANDREVBV

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA

PH. ABIDE

D. CHRISTIANO THOMASIO

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA

PH. ABIDE

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA

PH. ABIDE

M. IOANNES DE W. AMPLII ORDINIS

PH. ABIDE

PH. ABIDE

RECVSA

SUMMARI A.

Introitus. §. I. Fabulis de magis & sagis referta sunt scripta Virorum celeberrimorum tam Catholicorum, quam Protestantium. §. II. Autores, qui defenderunt non dari magia crimen, imprimis Johannes Wierus, Antonius van Dale, & Balthasar Beckerus. §. III. Commendatur Autor Cautionis criminalis de processibus contra sagas. §. IV. Qui tamen cum se Catholicum esse fingit, multa religas. §. V. Concedimus dari Diabolum eumque quit industria aliorum. §. V. Concedimus dari Diabolum eumque operari in improbis; negamus tamen dari crimen magia. §. VI. Differentia inter hypotesin nostram, Beckeri, & vulgarem. Definitio Diaboli. §. VII. Beckeri & nostra hypotesis vindicata à suspicione Atheismi. §. VIII. Magia olim denotavit quamcunque scientiam occultatam. §. IX. Non sermo est de magia naturali aut artificiali, sed de demoniaca, §. X. cuius definitio à plerisque inconvenienter omissa, §. XI. proponitur. §. XII. Affirmanti dari crimen magia incumbere probationem, non nobis. §. XIII. Argumenta Carpozii pro existentia magia cum responsionibus nostris. Ad primum: Fure divino debere magos interfici. Respondetur, magos ibi non puniri propter pactum cum Diabolo, sed propter idololatriam. §. XIV. Satisfit Carpozio excipienti legem divinam non loqui solum de veneficiis. §. XV. Nova objectio de magis Pharaonis, quod illi pacta cum Diabolo habuerint, resolvitur. §. XVI. De sagà Sa-

*muelem evocante, item de Manasse. §. XVII. Pythonissa in Endor
 decepit Saulem, qui neque Samuelem, neque ejus umbram, sed nihil
 vidit. §. XVIII. Ad secundum argumentum Carpozovii provocantis
 ad legem natura respondetur; eum hoc assertum non probasse. §. XIX.
 ad tertium à Jure Civili desumptum respondetur, à veneficis ad sagas
 N. V. C. §. XX. Ad quartum, à testimonio scriptorum Pontificio-
 rum, respondetur, esse plane impertinens §. XXI. ubi simul ostendi-
 tur impertinentia doctrina de pacto tacito sagarum cum Diabolo.
 §. XXII. Male inferri à pœna homicidarum & adulterorum ad pœ-
 nam sagarum. §. XXIII. Ad quintum: expedire sagis ipsis, ut
 quam citissime morte puniantur, respondetur; ostensione multiplicis
 inconvenientia. §. XXIV. Respondetur ad conclusionem Carpozovii
 §. XXV. Contra Spizelium ostenditur: nostram sententiam non ster-
 nere viam Atheismo; §. XXVI. eum male inferre à magis, de qui-
 bus loquitur Scriptura, ad magos de quibus questio est; §. XXVII.
 eum frustra provocare ad autoritatem patrum Ecclesie, §. XXVIII.
 & magis frustra ad autoritates aliorum & experientiam quodidia-
 nam. §. XXIX. Transitus ad probationem negativæ, quod crimen
 Magie non detur. §. xxx. I. quia Diabolus non potest corpus assu-
 mere. Satanas Christum tentans non fuit Diabolus corporeus. Iræ-
 judicia ex imaginibus Catecheticis orta. §. XXXI. II. quia Christus
 dixit, Spiritum non habere carnem & ossa. §. XXXII. III. quia non
 potest Diabolus turbare potentiam nature invisibilis. §. XXXIII. IV. quia
 ex mente dissentientium Diabolus tam impotens est spiritus, ut cre-
 pitu ventris possit ejici. §. XXXIV. V. Nullus effectus est & nullus
 usus fœderis Diabolici cum hominibus, neque ex parte hominum,
 §. XXXV. neque ex parte Diaboli. §. XXXVI. Exponitur origo fa-
 bula de crimine magie, & ostenditur, cur incipi debeat à doctrina
 Græcorum. §. XXXVII. Horum sententia de demonibus usque cor-
 poreis, & horum commercis cum hominibus. §. XXXVIII. Similis
 doctrina apud Judæos Pharisæorum. §. XXXIX. Mixtura doctrine
 Pharisæica & Platonica ac Stoica apud Patres priorum seculorum, §.
 XL. Cur restauratis Academiis à Theologis Pontificiis quantumvis Aristoteli-
 cæ philosophiam proficentibus ista fabula Platonica ac Stoica de-
 de-*

demonum commercis cum hominibus fuerint canonisatæ. *Varie rationes afferuntur.* §. XLI. *Leges Civiles nihil de pacto Diaboli cum hominibus memorant.* Lex 4. Cod. de Malef & Matbem. ab injustitia vindicata. §. XLII. *Glossatores Itali Juris Civiles quibus de causis erroneas multas doctrinas de crimine Magia Glosis inferuerint.* §. XLIII. *Origo & progressus in Germania sententia de crimine magia & Magis etiam non nocentibus igne puniendis, tam ante reformationem.* §. XLIV. *quam post eam apud 7ctos utriusque religionis Protestantium.* §. XLV. *Frequentia processuum contra sagas in terris Lutheranis. Zelus Spizelii. Impertinentia & eventus Processus Suecici.* §. XLVI. *Causa cur hec frequentia hodie cesset, & spes adsit saniorum temporum.* §. XLVII. *Nunquam in processu contra sagas adsuit corpus delicti, adeoque otiosum est querere de indicis hujus delicti.* §. XLVIII. *Falsa indicia Magie illegalia.* §. XLIX. *Absurdissimum, quod insignis testatio externa pietatis sit signum Magie §. L. Indicia Magie que suppetantur in Constitutione Criminali sunt etiam insufficientia.* §. LI. I. *Oblatio ad docendam Magiam.* §. LII. II. *Mina de damno dando alteri per Magiam.* §. LIII. III. *Conversatio cum Magis & sagis.* §. IV. IV. *Si quis utatur rebus de Magia suspectis.* §. LV. *Cautio unica circa processum. Ne Princeps permittat processum, neue Judex inferior de crimine Magie inquirat.* §. LVI.

§. I.

DE Magiæ crimine dum meditor, an tale thema sit, quod post tot tractatus Scriptorum qua Pontificiorum, qua Protestantium, tam ex Theologorum quam Jctorum classe denuo in cathedram revocetur; atque eum in finem variorum scripta de magia evolvo, non solum admiratus sum, quod ubique fere multas nugæ & fabulas, nulli ubi utatur solidi aliquid, sed saltem hinc inde umbras quasdam veritatis deprehenderim, cum tamen & materiæ dignitas, & tot innocentium hominum periculum, & totius humani generis interesse, ut à stultissimâ superstitione liberetur,

dudum postulaverit, ut eruditio non solum, sed & vulgo hominum oculi aperirentur, atque errores plusquam Papistici, qui hactenus mentes univerforum fascinaverant, ex animis eorum expellerentur. Cogitanti autem rursus causas, (de quibus infra dicitur) ob quas istae falsae persuasiones de crimine magiae, & de foedere magorum & lamiarum cum diabolo, adhuc quotidie inculcentur populo, & iis, qui larvam hanc falsae sapientiae detrahere & veritati locum facere allaborant, tantum non ab omnibus, etiam piis aliis ac placidis viris pro hominibus impiis & atheis, simul perspexi, quod & mihi caute procedendum sit, imò iudicavi, quod vires meas istud propositum ferè superet, dignum hic aliquid proferendi vel approbatione publica, vel etiam assensu paucorum veritatem sincerè quaerentium. Prius enim sperare non permittit auctoritatis praedictum, cui quam plurimi adhuc immergi sunt, posterius autem ideò expectare non possum, quia & imbecillitas ingenii, & errorum hic occurrentium copia, & temporis, quod elaborationi huic destinatum est, brevitatis mihi potius pervadent, ut ab his veritatis studiosis veniam petam, si in re ardua ac difficili theses meae ipsorum expectationi non sint responsurae, & simul sincerè declarem, me quibuscunque diversa vel ex sacris literis non contortè expositis, vel ex dictamine rationis rectae monstrantibus, statim assurrecturum esse.

§. II. De Scriptoribus equidem Pontificiis, Torreblanca, Bodino, Remigio, Del Rio, aliisque non mirum est, quod fabellis putidissimis orbem eruditum, quamvis fortè bona fide, de ceperint; postquam hodie quibusvis constat, Papismum totum esse fabulam ex Gentilismo ac Judaismo conflata, infra verò dicenda sunt ostensura, quod prima origo doctrinae de crimine Magiae fraudi Gentilium, & stupiditati ac superstitioni Judaicae originem debeant. De his igitur verè iudicavit Naudæus in *Apologia Virorum de magia falso suspectorum cap. ult.* *Ala verité c'est une chose étrange; que Del Rio, le Loger, Bodin, de Lancre, Gödelmann, qui ont été, ou sont encore personnes de credit, & de merite, ayent écrit*
si

*si passioniment sur le sujet des Demons, forcieres, & Magiciens, que de n̄ avoir jamais rebutté acune historie, quoique fabuleuse & ridicule, de tout ce grand nombre de fausses & absurdes, qu'ils ont mis peste meste sans discretion parmi les vraies & legitimes. Sed utinam de Protestantibus scriptoribus non foret idem dicendum! Jam verò cum in Gœdelmanno etiam hunc defectum notet Naudæus, qui tamen totus in eo est, ut ostendat, Lamias non inire pactum cum Diabolo, sed solum Magos, quid de aliis expectes scriptoribus, qui Gœdelmannum cum Wiero damnant, quod Magiam defendere aut negare ausi fuerint. Sanè Carpзовius Criminalistarum Protestantium hodiè Monarcha (ut rem barbaram barbaris vocabulis efferam,) in Praxi Crimin. part. 1. qu. 48. id ex professo egit, ut ad rationes, quæ ex Wiero contra existentiam Magiæ afferri possent, responderet, & communem errorem defenderet, cum tamen fabulæ, quas ex actis variis, *ibidem & in sententiis 36. questioni, 50. subjunctis* recenset, tam crassæ sint, ut vel legisse easdem pudeat.*

§. III. Scilicet jam circa initium Seculi decimi sexti Jo. Franciscus de Ponzinibus Jctus existentiam fœderis Diabolici in dubiũ vocavit. (*Vid. Part. 2. Mallei Maleficarum in fine*) Circa finem autem ejusdem Seculi Jo. Wierus Medicus de præstigiis Demonum tractatum satis prolixum edidit, in quo intendit ostendere, non dari Magiæ crimen, prout vulgò concipitur, & in appendice variis apologiis adversus varios censores hanc ipsam sententiam suam defendere satagit. Nam quem ulterius citat Carpz. d. q. 48. n. 13. Petrũ de Apono, quando scripserit, nondum nobis constat, cum de eo Autore nihil adhuc viderimus nisi forsitan Carpz. Petr. de Abano intelligat, cujus *elementa magica* nota. Sed tamen, uti omnibus accedere solet, qui in inventione veritatis primam glaciem frangunt, viderunt multa dicti Autores, multa etiam præterviderunt, adeoque non adeò apti fuerunt, mundum per tot secula præjudicio erroris fascinatum erroris convincere. Petri Pomponatii *librum de incantamentis & Reginaldi Scoti Angli tractatum*, similem in Angliâ autoritate publicâ combustum etiam non vidimus, quorum ille plerasque traditiones de Magis occultæ naturæ efficaciam, hic autem melancholiæ & morbis variis, aut artibus

tibus histrionicis adscriptis. *Vid. Voet. Diss. Select. Part. 3. pag. 564.* Nostris temporibus Gabriel Naudæus dum *apologiam* scripsit *pro iis, qui vulgò Magia sunt accusati*, multa quoque erudita suppediavit argumenta oppugnandi sententiam communem. Ex ipsis scriptoribus Pontificiis modernis Malebranchius *lib. 2. cap. ult. de inquirenda veritate* in sententiam eorum, qui imaginatio- ni historias magicas adscribunt, inclinat. Præ reliquis vero commendari meretur Antonius van Dale, alius Medicus Belgæ, cujus eruditas dissertationes *de oraculis*, item *de origine ac progres- su idololatriæ & superstitionum*, *de vera ac falsa prophetia*, ut *et de divinationibus idololatricis Judæorum orbis eruditus æstimat*, ubi ma- jori cum apparatu multos communes errores de Diabolo ejus- que effectibus revelavit, sed paucis, imprimis Theologis, do- ctrinam suam persvasit, excepto, quantum nobis constat, uno Theologo Belgâ, Balthasare Beckero, qui plurima, quæ in tra- ctatu *de mundo fascinato* prodidit, videtur ex laudato Medico hausisse. Sed quam infeliciter iste assensus Beckero cesserit, notum est, cum Diaboli vim omnem externam in homines, ac prope ipsam substantiam ejus aperte negaret, (quod Dalii sub- obfcurè in scriptis suis fecit,) quo pacto non poterat non adver- sariis suis multa suppeditare arma, quibus etiam per indirectum veritates simul ab eo propositas oppugnarent, & errores com- munes utrunque defenderent.

§. IV. Cautius hæc in re procesit Jctus anonymus, qui ante septennium *Cautionem Criminalem de processibus contra sagas* edidit, eumque Magistratibus Germaniæ dicavit. Is enim nec Diabo- lum negat nec sagas. Sed statim dubio primo: *An sage seu malefici revera existant*, respondet: *Quod sic.* *Et si enim scio*, in- quit, *nonnullos in dubio posuisse, etiam Catholicos et doctos, quos nominare non attinet; etsi etiam quidam non temere suspicati sibi vi- dentur, fuisse aliquando in Ecclesia ea tempora, in quibus de corporalibus sagarum conventibus creditum non fuit: Etsi denique ipse ego, dum cum variis ejus criminis reis in carceribus egi frequentius ac atten- tius, ne dicam curiosius, ita non semel animum involvi, ut quid tandem hujus rei crederem, pene ignoraverim; nihilominus ubi summam tandem colligo*

DE CRIMINE MAGIAE.

9

colligo perplexarum cogitationum, id omnino tenendum esse existimo, revera in mundo maleficos aliquos esse, nec id sine temeritate ac preposterio iudicii nota negari posse. Videantur auctores, qui argumentum hoc profiterentur, Remigius, Delrius, Bodinus & alii, nostri instituti hic non est, morari. Tot autem esse, & eas omnes, quae hactenus in favillas evolarunt, neque credo vel ego, vel multi quoque mecum pii viri, neque adeo, ut credam facile, persuadebit, quisquis mecum non impetu & clamore vel auctoritate contendere, sed iudicio & ratione rem examinare volet. Effecit hac sua prudentia quisquis est auctor, ut praescinderet diversa sentientibus occasionem, ipsum ex praepudicio communi pro atheo habendi, & sic eo melius rationes suas & evidentes & fortissimas eo fortius animis cordatiorum, Politicorum imprimis insinuaret. Et certe tanti ponderis nobis videtur iste libellus, ut, quemadmodum hucusque nemo eum impugnavit, ita nec putemus dari posse JCrum aut Politicam sanae mentis, qui perleto isto libello vel dubitare saltem de iniquitate processus contra sagas amplius possit, tantum abest, ut refutare libellum hunc intendat. Quodsi vero alterius conditionis homo quicumque ejus refutationem meditetur, non posse id fieri credimus absque insigni & eminenti sui prostitutione, ita omne tulit punctum auctor iste anonymus.

§. V. Quid ergo dissertatione nostra erit opus? Equidem ipsimet fatemur, potuisse ea nos abstinere & Catone isto contenti esse. Sed tamen nec superfluum eam fore confidimus. Dixit autor iste, quicumque sit, se esse Catholicum, ut eo fortius videlicet stuporem JCris Protestantibus excuteret, si viderent, in medio Papatu JCtos palpare tenebras, per operas Cleri Papalis hactenus lumen Jurisprudentiae nostrae obscurantes. Sed quilibet tamen attentior facile videbit, istam auctoris assertionem esse salutare figmentum, & sub hac larva latere JCrum quendam Protestantem, forte etiam, praeter adductam rationem, cathedras hominum adhuc inter nostrates Papizantium timentem. Sed & ob multas rationes putamus figmentum esse & disimulationem, quod in adducto §. praeced. loco sagas dari

B

(tales

(tales videlicet, quales Remigius, Delrius, Bodinus adstruunt pacta cum diabolo ineuntes,) asserat. Potissimum id suadet, si quis eruditionem & diligentiam, quibus in responsione ad reliqua dubia utitur, conferat cum frigiditate & ineptâ ratione, quæ transparent in adducta responsione ad dubium primum. Scilicet voluit Scenæ iufervire. Fingebat se esse Catholicum. Si dixisset, non dari sagas, disputandum ei fuisset contrâ eos, qui sagas dari adstruunt, ostendenda origo fabulæ, ostendendæ fuissent causæ, cur vana ista persuasio tanto conatu fuisset, hætenus defensa. Ita vero nemo credidisset, scriptum hoc à JCto Catholico prodiisse. Quemadmodum igitur hæc, quæ omisit Auctor *Cautela Criminalis*, multas suppeditabunt theses disputationi nostræ, ita & in illis, quæ ad processum pertinent, secundæ curæ forte nonnulla nobis ostendentur ab Auctore isto, quem nullo modo exscribere animus est, prætervissa ac omissa.

§. VI. Igitur quemadmodum Gœdelmannus concessit pactum magorum cum Diabolo, negavit pactum Lamiarum; Beckerus autem Diabolum aut certe ejus efficaciam ullam in homines negavit; Auctor vero *cautela criminalis* saltem ita se gessit, ac si dari sagas & pacta earum cum Diabolis crederet, denique vulgus eruditorum & dari Diabolum & dari sagas multas & justissimum ac piissimum esse processum hætenus usitatum contrâ eas, non solum sibi, sed & aliis persuadere laborat; ita nos peculiari opinione ab his omnibus diversâ arbitramur, dari Diabolum extra hominem, eumque ab extrâ intrinsecè tamen & invisibiliter operari in hominibus improbis, sed negamus dari sagas & magos pacta cum Diabolo ineuntes, quin potius arbitramur, hanc fabulam ex Judaismo, Gentilismo ac Papismo conflata esse, & iniquissimo processu, hætenus etiam apud Protestantes usitatisimo, stabilitam.

§. VII. Quodsi Beckeri hypothesin assumeremus, (& fortè etiam ipsius Dalii) non opus haberemus argumenta querere quibus

bus monstretur, non dari pacta magorum cum diabolo, cum non entis nulla sint prædicata. At cum hîc à Beckero dissentiamus, aliâ viâ opus erit. Nec putes etiam nos saltem per fictionem ad invidiam evitandam à Beckero dissentire. Serio id facimus, & omnem suspicionem sequiorem non solum deprecamur, sed & disertè definitione Diaboli mox proponenda refutamus. Quomodo asseclæ Philosophiæ Aristotelicæ, quæ etiam adhuc in cathedris superioribus tantum non ubique regnat, & unde communis error de magis nutrimenta sua sumsit, Beckeri doctrinam refutare possit, non videmus. Nec etiam putamus, possibile esse, ut asseclæ philosophiæ corpuscularis & mechanicæ serio dissentire possint à Beckeri principiis & conclusionibus, si modo intelligant ipsimet, quid dicant, & ut alii id etiam absque conceptibus contradictoriis intelligere queant, efficiant. At nos, qui Philosophiam antiquissimam spiritualem sequimur, non solum credimus; sed & aliquo modo scimus, diabolum esse principem tenebrarum & aeris, h. e. substantiam spiritualem seu invisibilem spiritali seu invisibili modo mediante aëre vel corpusculis naturalibus aqueis aut terrestribus operantem in hominibus improbis.

§. VIII. Non possumus tamen comprehendere, cur illi, qui Diabolum cum Beckero negant, hætenus etiam à viris piis pro Atheis fuerint habiti, cum potius Adæmonum nomen meruerint. Nam uti posito DEO non statim ponitur Diabolus; ita, nec remoto Diabolo statim DEUS removetur. Imò miramur, cur plerique, qui hætenus crassissimas fabulas de Diabolo ejusque viribus sibi & aliis persuadent, paucissimas saltem vel etiam plane nullas fabulas de bonis Angelis & earum virtutibus possint ferre, sed harum auctores, aut qui eis fidem habent, Enthusiastarum & simili nomine traducant, h. e. cur major sit cura stabiliendi erigendique regni tenebrarum, quam regni lucis? Imo facile etiam prævidemus, quod hæc seria nostra assertio de existentiâ & operationibus dæmonum nos non sit liberatura à convitiis, vel ex eo solo, quod negamus da-

ri crimen magiæ, seu pactum cum diabolo. Nam inter fabulas, quas Bodinus *in demonomania* refert, etiam illa est, quod Wilhelmus Luranus quidam anno 1453, in Gallia ob Magiam, interfectus expresse confessus fuerit, quod non tantum in scedere suo cum Diabolo inito omnes religiones ejurare, sed & Diabolo promittere debuerit, quod in posterum publice docere & concionari velit, omnia, quæ de magia & negromantia dicantur esse pura mendacia ac fabulas, & quod summa crudelitas sit, aliquem ob crimen magiæ punire. Sed facile quilibet, cui saltem nasus est, odorabitur, quam ob rationem Clerus Pontificius hoc effinxerit, aut istum Lauranum tormentis adegerit, ut talia confiteretur. Id modo dolemus, etiam viris piis ex nostratribus Theologis has nugas & similes alias imposuisset, ut & ipsi negantes crimen magiæ classi Atheorum accenseant. Sit unus instar omnium Theophilus Spizelius, qui vel ob hanc solam causam videtur scripsisse tractatum Germanicum, cui titulus *die gebrochne Macht der Finsterniß* / ut adhortaretur Magistratus Germaniæ, ad processus contra sagas acerrime continuandos, & eos, qui pactum diaboli negant & processum contra sagas impugnant, de atheismo & impietate suspectos redderet. Nos, uti non recriminamur, sed Spizelio illud Virgilii mitissime opponimus:

Fallit te incautum pietas tua:

Sic pro nobis nihil aliud afferimus, quam ut saltem quemcunque rogemus, cui sana ratio est, quo argumento quis inferre possit, eum de impietate esse suspectum, qui neget crimen magiæ. Illos vero, qui pro auctoritate forte adhuc talia pronunciant, aut pronunciatum sunt, maximopere precamur, ut propriam pieratem scrutentur & excutiant, annon forte insignis, quamvis insigniter adhuc pallietur, hypocrisis sub ea lateat, & tum demum proprio corde probe examinato de aliis, si putent, regulas Christianismi id exigere, sinistre judicent.

§. IX. Dum vero negamus crimen magiæ, alios describere nolumus, qui fusius notarunt, magiæ nomen olim honorifice fuisse usurpatum & solis sacerdotibus tributum. *Vid.*

Bodin.

Bodin. lib. 2. de demonom. cap. 1. Osiard. de magia thes. 1. §. 4. Cal. Rbedig. lib. 5. c. 42. Peucer. de divinat. pag. 287. Gwdelm. de magis l. 1. cap. 2. §. 3. id tamen ex istis auctoribus notamus, videri magiam antiquitus quidem quamcumque sapientiam & scientiam sed occultatam denotasse, hoc est, scientiam rerum, quarum causas non saltem ignoraret vulgus, sed & quarum causæ maxime occultarentur, ut vulgus in ignorantia perpetua detineretur, easque virtutibus potentia humana superioribus adscriberet. Robotat hanc observationem divisio Magiæ communiter recepta, qua Magia dividitur in naturalem, artificialem, & dæmoniacam. Nam in his singulis speciebus supponitur quædam scientia rerum non quarumvis, sed rerum occultarum aut certe occultatarum.

§. X. Porro, dum iterum communiter Magia in licitam & illicitam dividitur, communis etiam consensus est, in quo & ipso convenimus, magiam naturalem & artificialem ad licitæ genera pertinere, solam Dæmoniacam crimen esse. Ergo non opus est, ut de prioribus duabus simus ulterius solliciti, cum de sola ultima specie sermo sit, an detur! Solet autem hæc ultima appellari idiomate Patrio *Zauberrey*. Qui enim Magiam etiam naturalem aut artificialem germanice ad genera *der Zauberrey* retulerit, præter Spizelium *d. traet. Part. I. c. 1. p. 9.* observavimus neminem. Sed & hæc inadvertentia condonanda est pietati & simplicitati Viri, quæ ex integro ejus tractatu ejusque singulis paginis elucet.

§. XI. Itaque quæritur: An detur Magia dæmoniaca? Hic vero ante omnia præmittenda ejus definitio, quod plerique negligunt non satis apte. Uti enim cum de rebus in sensus non incurrentibus sermo est, frustra de quæstione, quid sint disputetur, antequam de eorum existentia constiterit; ita contra in rebus moralibus & juridicis ac in quibuscunque aliis ideis entium plurium aggregatorum, vel etiam actionum humanarum inepte, quæritur de quæstione, an sint, antequam eæ sint definitæ.

§. XII. Definimus autem ex scriptis ac communi consensu eorum, qui id adstruunt, crimen Magiæ, quod sit delictum, quo quis cum Diabolo sæpe in corporali specie vel bestię, vel hominis,

minis, vel monstri comparente, pactum init, quod velit, si Diabolus ipsius voluptati, avaritiæ aut ambitioni satisfacere velit, cum Diabolo scortari, in certo loco ope Diaboli per aera magos vehementis comparere, ac ibi cum aliis similibus Diabolum adorare, ac tripudiare, & luxuriari, ope Diaboli hominibus, bestiis & frugibus, vel tempestates excitando vel alio præternaturali modo damna dare, & post certum temporis spatium animâ & corpore Diaboli mancipium esse ac in æternum manere.

§. XIII. Cum itaque jam quaeritur an tale crimen Magiæ detur, ita procedendum esse putamus. Omne delictum in factio consistit. Factum non præsumitur. Ergo qui asserit, dari crimen Magiæ, id probare debet, non à negante probationem expectere. Etiam si enim pro negativâ nullam rationem afferremus, pro nobis tamen sententia etiam à iudice indoctissimo esset pronuntianda. Age igitur prodeat initio Carpzovius & crimen Magiæ dari contra Wierum & alios ostendat.

„§. XIV. Primum juri divino convenit sententia, quæ vult
 „Sagas & Magos esse cremandos, quia DEUS jam pridem senten-
 „tiam tulit in Maleficos, Pythones, Sagas & Incantatores
 „Exod. XXII. v. 19. quod debeant interfici. *Vid. Carpzov dict. qu.*
 „48. n. 40. Sed quæ connexio? Malefici illi, de quibus loquitur
 lex divina, non sunt Magi, quales nos definivimus. Non inierunt
 pactum cum Diabolo; quæcunque egerunt, egerunt absque pacto tali, sive id egerint artificiali deceptione sive occultis viribus naturæ, hoc est, sive Magiâ naturali, sive artificiali, id nobis perinde est, modo non diabolicâ. Nec obstat, quod has Magiæ classes inter licitas retulerimus, & DEUS tamen Magos, ut delinquentes voluerit puniri. Poterit enim id, quod ratione modilicium est, ratione intentionis & scopi esse illicitum. DEUS eos puniri voluit, non ut tales, qui pacta cum Diabolis inirent, aut hominibus damnum darent, sed qui auctores & propagatores essent idololatriæ.

„§. XV. Sed, pergit Carpzovius, lex divina neutiquam de
 „veneficis tantum, qui veneno malo propinato mortem procurant, restringenda est, ut putat Wierus, sed omnes denotat,
 qui

„qui præstigiis aliis offendunt, quales erant Magi Pharaonis Exod. VII. Verum videat Wierus, qui ad hanc sententiam Carpzovii respondeat. Nos enim aliâ usi sumus in §. *precedente* via. Nec nobis obstat hæc Carpzovii exceptio. Quibuscumque enim præstigiis usi fuerint Magi Pharaonis, nihil tamen fecerunt ex pacto cum diabolo aut ope talis pacti, & non tam ob istas præstigijs, quam ob idololatricam superstitionem jussum sunt à DEO interfici.

§. XVI. Attamen, posset quis pro Carpzovio urgere, non potuerunt eæ præstigiæ, quæ à Magis Pharaonis editæ sunt, per Magiam naturalem aut artificialem fieri. Non per illam, quia alias & Mosis operationes non fuissent miracula, sed opera naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari mihi possum, quomodo id possibile fuerit, ut per illusionem bâculi Magorum mutati sint in serpentes. Ergo per Dæmoniacam. Ad hæc respondeo, 1. Nondum constare, quænam sit differentia inter miracula & opera naturæ. Nam quæ communiter de operibus naturalibus, præternaturalibus & supernaturalibus, item de differentia inter potestatem divinam & diabolicam ex Metaphysica Scholasticorum docentur, & in systemata etiam superiorum facultatum, transferuntur, meræ nugæ sunt ac petitiones principii. 2. Non sequitur: Magi Pharaonis ex occultis viribus naturæ, i.e. philosophiæ Aristotelicæ & Cartesianæ (quarum neutra quicquam, aut hæc certe non multum solidi quoad causas naturales demonstravit,) incognitis produxerunt istos effectus, ergo Mosis opera fuere etiam naturalia. Nam quæ à Mose & Aarone posita edebantur opera, quæ a Magis non poterant similiter produci, satis probabant potentiam potentia Magorum superiorem, ut adeo vel ex hac ratione non possumus argumentari à Magis ad Mosen. 3. Et cui non notum est illud: Duo cum faciunt idem, non est idem? 4. Multa nobis imaginari non possumus esse per artem possible, quæ tamen vilissima sunt, si ostendantur. Et infinitæ sunt præstigiæ, quæ homines viribus supernaturalibus adscribunt, cum tamen sint meræ illusiones. Huc refer ista artificia Abrahami Colomni cum chartis lusoriis recensita à Spizilegio *d. l. p. l. c. 6. p. 62.* quas tamen hic auctor absque ullâ

ulla ratione Diabolo adscribit. 5. Si ope Dæmonis Magi Pharaonis produxerunt, quæ produxerunt, vel Dæmon id fecit per vires naturæ, vel per præstigias & illusiones. Non per illas, quia alias & Mosis miracula fuissent operationes naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari nobis possumus, quomodo id possibile fuerit, ut Diabolus potuerit illudere sensibus hominum. Saltem argumentum hoc in eum finem affero, ut ostendam facile objectionem nobis factam, in adversarios retorqueri posse. Nam ego quidem nolo personam respondentis mutare in personam opponentis.

§. XVII. Sed idem tamen disponitur, ita pergit Carpovius, Lev. XX. v. 26. ubi lex jubet omnes magos interfici. Et ista lex in populo Israelitico semper fuit in viridi observantia, quod testatur exemplum Pythonissæ in Endo quæ formidabat Saul: quia sub pœna capitis magicam artem prohibuerat. Rex, Manasses etiam & totus populus Israeliticus propter artes magicas fuere à Deo graviter punitæ. Respondeo 1. Confunditur semper Magia idololatrica cum Diabolica illa, qua pactum initur cum Diabolo. 2. Carpovius non tam sollicitus est, ut probet dari magiam, quæ tamen esse debebat primaria quæstio in disputatione aduersus Wierum, quam ut probet, magiam esse capitaliter puniendam. 3. Quamvis nec hoc probetur firmiter ex allegatis legibus divinis, utpote quæ pure forenses sunt, & Christianos non obligant. Jubet eadem lex, filiam Archifacerdotis scortantem igne cremari, cur non igne cremantur filiæ Superintendentum nostrorum si talia committant? Sane major convenientia est inter Archifacerdotem Judaicum, & Superintendentem hodiernum, quam inter Magos illos, de quibus loquitur lex Judaica & eos, de quibus disputamus. 4. Deuter. XIX. v. 10. & 11. ubi Deus multas species magiæ, quam Israelitis prohibuerat, recensentur, nulla fit mentio magiæ talis Diabolicæ, de qua disputamus, sed omnes ibi recensiti fuere idololatriæ & deceptores ac agyrtæ, quod latius probat Dale in tractatibus de *araculis & de divinationibus idololatricis Judæorum.*

§. XVIII. Adjuvabimus ipsi Carpovium. Ista enim Pytho-

thoniffa in Endor produxit vel Diabolum sub specie Samuelis vel ipsam animam Samuelis, quod absque ope Diaboli fieri non potuit. Respondeo 1. Nulla Diaboli, multo minus pacti cum eo in Scripturâ fit mentio. 2. Nec apparuit Diabulus, nec anima Samuelis, nec species ejus, sed mera fuit illusio. Fuit ista fœmina ex eorum classe, quia ex ventre loqui possunt, & ita decepit Saullem, quod etiam conveniens est textui 1. *Sam. XXXVIII.* Nam Saul nihil vidit, sed audiit saltem vocem, & solum fœmina dixit, se videre aliquid.

§. XIX. Igitur primum argumentum Carpzovii nihil probat. Videamus secundum, in summam tamen contractum. Cum, hâc lege divinâ non modo congruit lex naturæ, ut apparet ex sanctionibus Ethnicorum, pœnas capitales Magis decernentium, veluti & Plato *lib. II. de Legibus* mortis pœnam ponit Magis, sed & eandem sequuntur concilia, quibus variæ pœnæ in magos & veneficos constituuntur, eademque fuit praxis apud populum Romanum & Persas. Respondeo 1. iterum confunditur quæstio de existentia Magorum cum Diabolo pacifcentium, cum quæstione de pœnâ Magiæ naturalis & artificialis. 2. Confunditur lex naturæ cum moribus quarundam gentium. 3. Parum aptè miscetur moribus Gentium phantastica Respublica Platonis.

§. XX. Tertio, pergit Carpzovius, de jure quoque Civili Magis seu Veneficis pœnam capitalem infligendam esse dubitandum prorsus non est. Respondeo 1. Bene, quod Carpzovius dicat Magis seu Veneficis. Igitur planè aberratur à quæstione de quâ disputamus. Neque enim Venefica Germanicè est *eine Hexe* / uti vulgò ob istud commune erroris præjudicium interpretatur, sed *eine Giftmischerin*. At vero ad veneficium tale nullâ diaboli ope ac fœdere opus est. 2. Leges ipsæ nusquam mentionem faciunt pactorum cum diabolis, sed augurum, auspicum, mathematicorum seu astrologorum &c. Ut taceam alias responsiones ex præcedentibus hîc iterum repetendas, & quod ulterius pro existentia criminis magiæ Jus Civile non magis possit allegari, ac pro existentia cujuscunque entis.

C

§. XXI

§. XXI. Jam ad potissimum momentum probationis Carpzovianæ accedimus. Quarto, ait, negari non potest, Magos & fagas, pactum habere cum Diabolo, in quo abjurant fœdus, quod cum Deo inierunt in baptismo, testibus Bodino, Remigio, Chirlando, &c. Resp. Pudere debuisset Carpzovium, in re, ubi momentum quæstionis situm est, nil aliud proferre, quam testimonia scriptorum Pontificiorum, replentium libros suos partim fabulis anilibus ac Clericalibus, partim depositionibus hominum melancholicorum, aut crudelissimis tormentis ad dicendas res de quibus interrogabantur, adactorum. Si nostri Jure-Consulti hucusque non exscripsissent, absque judicio alios & imprimis Pontificios, sed res quæ Physicas, quæ Morales, de quibus leges disponunt, secundum naturam suam intellectu quilibet proprio considerassent, jam dudum jurisprudentia nostra etiam habitâ fuisset pro disciplinâ ad veram eruditionem pertinente ab eruditis. Jam cum unus exscribat adhuc absque judicio alterum, & summo stupore putet, se non invenisse, quod pueri in faba, si casum aut quæstionem inveniât in terminis terminantibus, vitio non debemus vertere Eruditus, si cum nomen Jcti audiunt, concipiunt sibi in terminis terminantibus Rabulam aut Legulejum. Sed ad Carpzovium nostrum.

§. XXII. Pergit ille: Licet non omnes Magi expressè, cum Diabolo paciscantur eique obsequium perpetuum promittant, Deo tamen renunciant commercium cum Diabolo habentes, quo ipso tacitam seu implicitam pactionem contrahi manifestum est. Respondeo. 1. Si nullum pactum expressum datur, uti hætenus tale nullum fuit demonstratum, de pacto tacito frustra quæritur. Qui enim non expressè contrahere potest, & cum quo expressè contrahi nequit, is etiam non contrahit, nec cum eò contrahitur tacitè. 2. Id in quæstione est, an Magi qui præstigiis Homines decipiunt, commercium corporale cum Diabolo habeant, & ita Deo tacitè renuncient. 3. Si illi, qui commercium spirituale cum Diabolo habent, pactum tacitum cum Diabolo faciunt, & tanquam Magi cremandi sunt, fiet summa con-

DE CRIMINE MAGIÆ.

confusio omnium delictorum. Nam fures, adulteri, mendaces & omnes, qui operantur opera carnis commercium spirituale habent cum Diabolo.

§. XXIII. Addit Carpzovius: Homicidarum ac adulterorum pœnam capitalem esse, Magiam autem esse crimen detrius homicidio & adulterio, imò sagas, dum infantes proprios, Diabolo sacrificant, esse homicidas, & dum succumbunt Diabolo, esse adulteras. Respondeo semper misceri quæstionem de pœnâ magiæ cum quæstione de magiæ existentia, & quoad hanc semper petiid, quod est in principio.

§. XXIV. Restat ultimum argumentum Carpzovii. Quinto dicit: Sagis ac Lamiis ipsismet conducit, ut quàm maturè, è medio tollantur. Nam Diabolus tam pertinaciter eas laqueis suis involutas habet, ut citius non dimittat, quàm moriantur. Quo in genere fidem non immeritò habemus Remigio Ducis Lotharingiæ Consiliario qui judiciis capitalibus, nongentorum plus minus magorum interfuit, testanti, quod ex tot milibus, quos fortilegii laqueis irretitas habuerit Satan, nemo auditus sit, qui se aliter expediverit, quàm culpæ vel coactâ vel liberâ professione ac deinde ejus morte luitione. Respondeo 1. Quis putaret Jctos Lutheranos eò absurditatis potuisse abduci, ut Carnificem pro instrumento ordinario conversionis habent? 2. Cur vero Remigio iterum credit cœcus Carpzovius, homini superstitioso & mancipio Cleri? Rationes ob quas fidem ipsi Carpzovius adhibuit, quod in Lotharingia tot judiciis de magia interfuerit, apud nos fidem ejus destruunt. 3. Neque intellexit Remigium Carpzovius, qui non illud dicit, quod hic deducit, sed qui saltem dicit, non potuisse se liberare à pactis cum Diabolo sagas, antequam crimen sint confessæ, quam confessionem postea per leges Clericales necessario mors secuta sit. 4. Si Jurisprudencia Carpzovii opus habet, ut ab aliorum auctoritate, aut fabulis, dependeat, cur non potius credidit Theologis nostratibus, qui docent, multos magos absque pœna mortis fuisse iterum in ordinem radactos, & qui Diabolum depingunt tanquam spiritum ita impotentem & eneruè, ut crepitu ventris passit expelli.

li, & nequeat chirographum ejus, qui cum ipso pactum iniit, auferre ex Bibliis, quod tamen minimus catellus potest. *Videantur Lutberi Tischeden & Spizeli gebrochne Macht der Finsterniß P. 1. c. II. p. 21. seqq. & P. III. per integr.* 5. Pulcrum vero argumentum, quo etiam homicidium defendi posset, si quis hominem fruges consumere natum, lue Gallicâ infectum, aut morbo maximè dolorifico laborantem interficiat, sub prætextu, quod ipsi conducatur, ut quàm maturè è medio tollatur. 6. Non intelligit fines pœnarum capitalium, qui hoc lubrico & vix tyronibus condonando prætextu pœnam capitalem defendere vult.

§. XXV. Claudit Carpzovius suam probationem: Jam, judicet quisvis, qui vel tantillum pietatis ac sanæ mentis habet, annon rectè ac probè agat Magistratus in Magos & Veneficos animadvertens. Nos contra: Jam judicet quisvis, qui vel tantillum prudentiæ (nolumus enim allegare Carpzovii periculis imprudentem, quæ in fide anilium fabularum consistit,) ac sensus communis habet, an non turpe sit tanto Jcto, in re tam seriâ ac tanti momenti tam turpiter ludere.

§. XXVI. Sed opem ferat Carpzovio Spizelius, Jcto Theologus. Nolumus hic detegere turpitudinem viri pii, & omnes naves libri ejus sapius citati ostendere, sed solum paucis expendere argumenta potissima, quibus in *Parte II. cap. II.* probare vult reale ac verum fœdus hominibus cum Diabolo intercedere. Primum p. 112. dicit, sententiam contrariam esse errorem malitosum & crassum, cui ante multos annos Thomas de Aquino, Bonaventura, & Johannes à Turrecremata tanquam communissima & damnosissima hæresi contraxerint. Imo esse errorem periculosissimum & pestilentissimum, quia viam sternat Atheismo. Resp. 1. Hoc non est probare sententiam affirmantem, sed Zelo intempestivo invehere in dissentientes. 2. Thomas de Aquino Bonaventura & Johannes de Turrecremata haud dubiè contradicerent etiam doctrinæ Lutheranae tanquam damnosissima hæresi, & tamen Spizelius eorum auctoritate non commoveretur, ut eis crederet. 3. Sententia hæc, quod non detur crimen Magiæ non sternit viam Atheismo. Sed potius illi Theologi & Concionari-

natores, qui pro concione & in scriptis loco doctrinæ salutaris proponunt dogmata anilia & superstitiosissima in causa sunt, ut homines aliquâ saltem ratione & sensu communi pollentes & ab extrema superstitionis labe se liberare cupientes, incauti incidant in alterum extremum Atheismi. 4. Imò sententia communis, quam Spizelius defendit, inducit homines in crassissimam & plusquam puerilem superstitionem. At superstitio & stultius & perniciosius vitium est, quam Atheismus, ut latius deduxit hætenus à nemine cum successu refutatus Bailius *in cogitationibus promiscuis super Cometâ.*

§. XXVII. Pergit Spizelius p. 214. Si non essent pacta realia & vera magorum cum Diabolo, non promulgasset DEUS, leges peculiare contra Magos, & omnia falsa forent, quæ in Scripturis de Magis dicantur. Respondeo, nullam esse conscientiam, quia per hætenus dicta nondum ullâ ratione verosimili probatum est, quod illi Magi, quorum Scriptura meminit, habeant pactum cum Diabolo.

§. XXVIII. At, inquit Spizelius, si non daretur fœdus, Magorum cum Diabolo, impudentissimè contradiceremus, omnibus & singulis antiquis & de Ecclesia Christiana egregiè, meritis Doctoribus, Augustino, Tertulliano, Epiphanio, Chrysostomo, qui non tantum fœdera Diaboli cum hominibus pro veris & realibus habuerunt, sed etiam maximo conatu, sed iis opposuerunt. Respondeo 1. Impudentius est, uti auctoritate Patrum ad defendendas fabulas pueriles. 2. Doctores de Ecclesia Christiana egregiè meriti sunt sapius propter pietatem suam & simplicitatem maxime creduli, & iis adhuc hodiè sapius imponitur per homines mendaces, aut hypocritas. 3. Nihil tam absurdum est, quod non sententiâ alicujus Patris Ecclesiæ defendi possit. 4. Absque læsione pudoris contradicimus Patribus istis antiquis, qui hæreticos judicabant illos, qui antipotes stantiebant. Cur non & hîc similiter? 5. Quænam sit ratio, cur Patres Ecclesiæ haberent fœdera Diaboli cum hominibus pro veris, infra ostendetur.

§. XXIX. Pergit Spizelius; Fore summam & extremam,

temeritatem, si quis vellet contradicere tot & tam innumeris, approbatis, & fide dignis scriptoribus, imò communi Experientia. Respondeo, major temeritas est, pro experientia & pro Scriptoribus fide dignis jactare fabulas, quibus creduli se, à malitiosis hominibus decipi patiuntur, & Scriptores supersticiosos. Reliqua non merentur, ut apponantur, quæ Spizelius *diēt. cap. 2. § 3.* pro probanda existentia fœderis Diabolici adducit. Si quis tamen putei, inesse aliquid, quod responsonem mereatur, reservabimus id conflictui.

§. XXX. Atque hæc sunt ista fundamenta, quibus creditum fuit, magos fœdus inire cum Diabolo, & reliqua, quæ suprâ §. 12. recensuimus. Et ob has rationes nullius planè momenti tot millia hominum vel innocentium, vel certè hoc crimine non pollutorum sub specie pietatis, justitiæ ac Zeli divini crudelissimè interemta sunt. Jam ex abundantia addamus rationes pro negativa. Sed ante omnia hic notemus, non esse à nobis postulandas demonstrationes Mathematicas. Etsi enim Magi, Malefici, & Mathematici sæpè apud JCtos synonymicè usurpentur, apud Philosophos tamen Diabolus ejusque potentia nec est subjectum Mathefeos, nec demonstrationis. Interim studebimus proferre rationes, quarum verisimilitudo æquipolleat demonstrationi.

§. XXXI. I, Diabolus nunquam assumpsit, nec potest assumere corpus, ergo non potest fœdera corporaliter inire, nec unquam corporaliter inire, multo minus incubuit aut succubuit Magis & Sagis, aut eos sub specie hircina in montem Brueterorum duxit &c. Non obstat exemplum Satanæ tentantis Christum. Resp. 1. Convenire primitus debent interpretes de intellectu illius historiæ, utrum per imaginationem Christi vigilantis, utrum per somnum dormientis tentatio illa facta fuerit, utrum, quod nobis videtur verosimilius per Satanam ibi intelligatur, uti & alibi in Scripturis fit, homo, quorum ultimum nobis videtur verosimilius. At nulla ex his interpretationibus obstat assertioni nostræ. 2. Debemus in interpretatione hujus historiæ leponere præjudicia puerilia, quamvis hæctenus à plurimis,

mis, qui debebant defuisse esse pueri, defensa. Quale est illud, dum creditum fuit ex ignorantia antiquitatum Judaicarum, Christum per aerem esse ductum in pinnaculum templi oben auff die Spitze. Tale igitur etiam est illud, quo imaginamur nobis Diabolum apparuisse Christo sub specie corporea. Nam posito, quod ipse Diabolus tentaverit Christum, tamen falsum est, aut certe nullâ ratione verosimili probatum, id factum fuisse sub specie corporea hominis vel monstri. 3. Præjudicium sententiæ contrariæ oritur ex imagunculis Evangelicis, secundum quas Pontificii sibi tentatorem nescio sub cuius monstri specie, nos Lutherani sub specie monachi cum cucullo imaginamur. Et meretur peculiarem dissertationem supersticio Papalis in Ecclesiis Lutheranis per imagunculas illas Catecheticas & Evangelicas infantibus instillata, firmiter herens per totum vitæ spatium. e.g. imaguncula, quæ apponitur præcepto tertio, petitioni sextæ, doctrinæ de Statu œconomico & de conjugio, Evangelio in Dominica Oculi &c.

§. XXXII. II. Si Diabolus posset assumere corpus, falsa esset assertio Christi, quod Spiritus non habeat carnem & ossa, & ineptum foret argumentum, quo Christus voluit uti ad convincendos Discipulos. At utrumque horum cogitare blasphemum est.

§. XXXIII. III. Non potest Diabolus turbare potentiam & ordinem naturæ invisibilis, ergo non potest corpus assumere, tempestates excitare, hominem per aerem transferre &c.

§. XXX. IV. Non cohærent, quæ boni homines modo de tanta potentia Diaboli in naturam visibilem garrunt cum aliis fabellis supra memoratis, quod possit crepitu ventris expelli, aut quod non possit aliquid auferre ex Bibliis &c. Nec est, quod ad finem hominis hic recurras. Si enim fide ejicitur, quid opus fuisset crepitu, nisi fortè & stultâ distinctione inter crepitum rem absurdam absurdius dicam, an blasphemius velis palliare.

§. XXXV. V. Nullus effectus est, ac nullus usus fœderis Diabolici, neque ex parte hominis, neque ex parte Diaboli. Non illius. Dicunt enim, magos pacta inire voluptatum, pecuniæ &

hono-

honorum consequendorum causa. Sed simul dicunt, plerosque magos decipi. Sed demus, etiam non decipi. Annon absque ope Diaboli levi industriâ & astutiâ, imò annon modis honestis hæc omnia acquiri possunt. Quid opus igitur fœdere cum Diabolo.

§. XXXVI. At concedamus, cum nullum sit stultius animal homine, homines esse reverà ita stultos, uti novimus multos tales esse, ut fœdera cum Diabolo quærant, an putas, Diabolum aequè stultum esse, ut absque ullo fructu pactum cum homine ineat. Est jam mancipium Diaboli, qui voluptatis, avaritiæ & ambitionis mancipium est. Cui usus igitur fœdus ex parte Diaboli? Ut hominibus damna det per Magos? At quibus? Non certè fidelibus. Infidelibus & iis, qui jam sunt similiter ejus mancipia, aut Diabolus damnum dare potest, aut non potest. Si prius, quid opus est magis, si posterius, nec per magos. An ut duplex vinculum fortius liget, quam simplex, & ut magus non tam facilè possit evadere laqueos Diaboli, quàm si solum sit mancipium affectuum? Nec hoc cum natura humani generis, nec cum iis, quæ nostri de magis docent, conveniunt. Vide *Part. III. Spizelii*, quod non adeò difficulter magi possint chirographum suum recipere à Diabolo. Sed & vide naturam humani generis, quam difficillimè homo, etiam Christianus, possit consequi dominium in affectus. Alias rationes reservamus curis secundis.

§. XXXVII. Videamus jam originem fabulæ. Multa hic suppeditabunt Beckerus *lib. i. mundi fascinati* & Dalius *in tractatibus sapius allegatis*, ita tamen, ut aliorum curæ multa supplenda, fortè etiam emendanda reliquerint. Nobis paucis inquisitione hujus quæstionis ea methodo videtur esse instituenda. Sunt populi, si secundum religionem eos dividere velis, vel Gentiles, vel Judæi, vel Christiani, vel Mahumedani. De Mahumedanis non opus est, ut inquiremus, partim quia eorum religio ex tribus prioribus est composita, partim quia ratione temporis quoad originem est ultima, adeoque inquisitione, quid ipsi de Magia statuunt, nihil juvare poterit ad ostendendam originem erroris

foris Christianorum. At Religio Gentium & Judæorum est antiquior Christiana, & primi Christiani potissimum post mortem Christi partim Gentiles erant, partim Judæi. Ergo de istis duabus prius videndum. Si vera esset & revera existeret Magia, deberet doctrina Judaica ex fontibus sacrarum literarum prius proponi. Nunc cum erroris fontes inquiramus, & fabulæ Judaicæ ex libris Rabbinorum, qui diu post Auctorum Gentilium, quorum scripta habemus, ætatem vixerunt, inquit endæ sint, præstat de sententia Ethnicorum prius videre. Philosophia Gentilium est vel Barbarica vel Græca. Illa quidem est antiquior, sed quia paucissima & incertissima de ea constant, contra Græcorum scripta in omnium manibus sunt, ac primi Christiani ex Græcis erant, & præterea in ipsis sacris literis Novi Fœderis Græci sæpe Gentiles quovis denotant, ac Judæis opponuntur, de Græcis inchoandum erit.

§.XXXVIII. Missa vero Philosophia Sceptica, utpote quæ ad nostrum scopum nihil plane conferre potest, cum Sceptici etiam de rebus visibilibus dubitarent, & inter omnes sectas magis ad Atheismum, quam ad superstitionem inclinarent; dilata etiam ad secundas curas Philosophia Græcorum Fabulosa seu Poetica, de dogmatica potissimum erit dispiciendum. Cum autem hujus sint sectæ fere infinitæ, alio tempore ex Laertio & Plutarcho, quænam Thaletis, aliorumque Philosophorum sectæ Jonicæ, ut & ex Schefferi Philosophia Italica, quænam Pythagæorum, de dæmonibus & Magia fuerit sententia, meditationes nostras illustrabimus. Nunc de quatuor sectis potissimis saltem, quæ temporibus primis Christianissimi sub Romano Imperio florebant, debemus esse solliciti. Præ de Epicureis, Stoicis, Platonis, Aristotelicis. Ac Epicurei quidem, uti omnes, qui olim & hodie philosophiâ corpuscularém sequuntur, anam superstitioni de Magis & Sagis haud dubie non dederunt, cū eorum plerique omnes spiritus olim negaverint, hodierni vero, etsi Diabolum credant, recte tamen a superstitionibus magicis sunt alienissimi. Neque Philo-

phorum Epicureorum quemquam credo transisse ad religionem Christianam. Stoici & Platonici primis Christianorum seculis maxime florebant, & Patres priorum seculorum multi alterutri ex his duabus Sectis erant addicti, quamvis nec Aristotelici videntur esse plane excludendi. Quid singulis ex his tribus sectis seorsim sit tribuendum, etiam secundæ curæ indicabunt. Communis Gentilismi superstitiosi, potissimum vero Platonorum & Stoicorum doctrina erat, esse Deos vel superos, vel inferos, vel medios, & inter divinam naturam ac humanam esse varias essentias intermedias, quas maximam partem dæmonia appellabant, & hæc in bona & mala distribuabant, illisque ad auctoritatem sibi apud populum comparandam & philosophi, & omnium maxime sacerdotes Gentilium divinationum & magiæ effectus attribuabant. Interim nulla species divinationum & magiæ tertia ac peculiaris ipsi erat, quam Dæmoniacam appellarent, sed tam divinationem, quam magiam in naturalem & artificialem distribuabant, ac solum ad decipiendam plebem utriusque variis admiscebant ceremonias superstitiosas, ac in utraque fingebant, sibi commercia esse cum diis aut essentis intermediis seu dæmonibus. Atque dæmonibus etiam corpora tribuebant Stoici.

§. XXXIX. Porro inter sectas varias Judæorum, qui tempore Christi florebant, (de quarum singulis in secundis curis distinctius erit dispiciendum,) Pharisei, quorum maxima apud populum erat auctoritas, erant superstitiosissimi, atque, uti ex Philonis & Rabbiorum scriptis patet, infinitis fabulis de dæmonibus malis seu diabolis & eorum effectibus, de Archidiabolo Sammaël & de matre ejus Lilis, deque virtute & efficacia adversus diabolos literarum, nominum ac numerorum, quam in Cabbala sua seu doctrina arcana docebant, item de divinitate ræ Bath Kool & se & populum Judaicum decipiebant. Adscribebant iisdem diabolis, quod & Gentilium multi faciebant, corpora aut virtutem corpora sibi formandi, ac corporaliter hominibus nocendi, cum hominibus concumbendi, & confer-

qvcl.

quenter etiam pacta & societates cum hominibus ineundi.

§.XL. Etsi igitur statim post Christi mortem ex novis Christianis Judæi & Græci ob varias causas & doctrinas sapissime collidebantur, ex qua collisione omnes hæreses primum ortum ducunt, non respuebant tamen primi patres Ecclesiæ Græci, & postea Latini etiam, postquam Judæos sæculo quarto suppresserant, Judæorum doctrinas, quæ cum superstitione Philosophiæ Græcæ, maxime autem Platoniciæ & Stoicæ conveniebant. Plurimi enim Patrum Philosophiæ & Platoniciæ & Stoicæ addicti erant, & notum est vel ex Augustini libris *de civitate Dei*, in qua veneratione tum fuerit Philosophia Platonica: Igitur multi erant Patres & inter eos potissimum Lactantius *lib. 2. divin. instit.* (de aliis, Athenagora, Tertulliano, Hieronymo &c. vide Lipsii *Physiol. Stoic. lib. 1.*) qui, cum de diabolis, & eorum potestate, de iis non multum invenirent in sacris literis, multa tamen docere vellent, partim torquebant textus scripturæ sacræ ad diabolum, qui tamen de eo non loquebantur, ut dum docebant, serpentem tentatorem fuisse diabolum, & prophetiam Esaïæ de lapsu Regis Babylonici loquentis & eum sub nomine Luciferi indigitantis, de diabolo ejusque lapsu explicabant; partim supplebant silentium sacrarum literarum ex fabulis Judaicis & Platoniciis aut Stoicis. Hinc communis illis temporibus expositio eorum, quæ Moses de nuptiis filiorum Dei cum filiabus hominum tradit, quasi per filios Dei intelligantur Angeli, & ex talibus concubitibus etiam angelorum cum foeminis nonnulli originem aut multiplicationem certe diabolorum deduxerunt. Hodie vero postquam apud Protestantes plerique cordatorum scripturæ interpretum illam erroneam interpretationem doctrinæ Mosaiicæ de conjugii angelorum cum foeminis rejecerunt, debebant etiam simul rejecisse erroneas conclusiones, quæ successu temporis errori illi capitali accesserunt. Aut enim insigniter fallimur, aut huic erroneæ doctrinæ de nuptiis angelorum & hominum, pleraque si non omnia, quæ

de magia hodie homines sibi erroneè persuadent, de foederibus ac societatibus diabolorum cum hominibus, de incubis & succubis &c. originem debent. Ut taceam, illas multiplices fabulas de diaboli in specie corporea apparitione, quæ extant in vita Pauli & Antonii, quasque uti multi etiam nostratium habent pro vera historia, ita jam Erasmus notavit, totum eum libellum esse figmentum in cerebro Hieronymi natum.

§. XLI. Post secula barbara cum scholæ iterum & Academiæ instituerentur, apud Protestantes in confesso est, regnasse summam superstitionem in Papismo. Etsi igitur Doctores Scholastici Aristotelem sequerentur, eumque explicarent, hic vero tot & tam absurdas fabulas, uti Platonicæ & Stoicæ faciebant, de Dæmonibus eorumque efficacia corporea non tradidisset, ex variis tamen rationibus factum est, ut Scholastici & potissimum Scotistæ ineptias illas omnes de Diabolorum pactis cum Magis arriperent. Ut enim doctrinam suam catholicam esse iactare possent, eruendus erat consensus Patrum Ecclesiæ priorum Seculorum. Cum vero hi magnam partem Platonicæ & Stoicæ essent, tentanda arat (quamvis id non posset nisi ineptissime fieri,) conciliatio Philosophiæ Platonicæ & Stoicæ cum Aristotelicâ. Opus etiam erat multis Pseudomiraculis ad idololatriam Papiasticam persuadendam. Ad hæc autem maxime aptæ erant etiam fabulæ antiquæ de foederibus Diaboli cum Magis, cum hoc pacto Clerus Pontificius in rebus inanibus, inanibus etiam remediis, quæ partim in convertendis fictis Magis, partim in curandis fictis morbis consistebant, quos ex Magis ortum duxisse populum persuadebant, hunc facile in sui admirationem poterant perducere. Erat & alia utilitas fabulæ de pacto cum diabolo. Si quidam vir pius & probus esset, Clero Pontificio ob infinitas causas (quis necas ob quas quis Clero displicere poterat, omnes enumeraverit?) invisus, & hic ita prudenter actiones suas institueret, ut sub prætextu heterodoxiæ aut hæreseos ipsi nocere non possent, nullum aptius remedium erat, eum ad ignem damnandi, quam si de Magiæ crimine eum suspectum redderent, & diris tormen-

tis eo adigenent, ut infinitas nugas a Clero Pontificio excogitatas de commercio Diaboli cum Magis confessione sua confirmaret.

§. XLII. Erat Italia istis superstitionibus infecta, cum studium Juris Civilis Justiniani in Academiis Italicis florere inciperet. Inveniuntur ibi potissimum in Codicis titulo *de Malef. & Mathem.* leges de pœnis venevicorum, & astrologorum &c. Cur astrologia tam invisa esset, potissima causa erat, quod multi homines supersticiosi Astrologos de morte Cæsarum consulerent, quam & potissimam causam fuisse, cur jam Augusti temporibus Philosophi imprimis Platonici ac Mathematici ex toto Imperio Romano fuerint ejecti, & ob quam ipse Constantinus Magnus, utpote qui antea ipse eos consuluerat, illos timebat, & legibus peculiaribus in eos animadvertibat, alii jam annotarunt. At quod ad reliquam Magiam supersticiosam attinet, punire jubet Constantinus *in l. 4. Cod. d. tit.* saltem Magos, quatenus damnum dant, aut ad libidinem excitant, superstitionem vero, quæ ad curandos morbos & similia adhibetur, puniri non vult. Ob quam legem, ut istud obiter notem, etsi communiter male audiat Constantinus, & nos nec superstitionem ipsam, nec rationem legis approbemus, putamus tamen non iniuste fecisse Constantinum, quod eam, quæ damnum non dat pœnis civilibus coercere noluerit, cùm talia vitia magis pertineant ad emendationem doctrinalem, quam ad civilem. Interim exinde videmus, quod tum temporis nondum persuaserint sibi Episcopi Christiani, ac si Magi haberent pactum cum Diabolo, alias Constantino, qui fere nihil citra consensum Cleri faciebat, non permisissent, in dicta lege eam distinctionem Magiæ adhibere.

§. XLIII. Quia tamen Glossatores juris Civilis a tenera juventute doctrinis Clericalibus erant infecti, inter quas & illa de fœdere Diaboli cum sagis non erat ultima, ac Canonistæ potissimum eam doctrinam etiam urgebant, inde & hi, etsi alias in aliis doctrinis sæpe a Canonistis dissentiant, facile errorem communem contortis expositionibus juris civilis propagabant. Inde doctrinæ communes de crimine Magiæ, non ex Jure Justinia-

neo derivata; sed a Glossatoribus ex præjudicio illo communi propagata; quod Magia sit species criminis læsæ Majestatis divinae, quod sit crimen extraordinarium, atrox & occultum, in quo sufficiant leviora indicia ad torquendum, e, g. nominatio facta a reo ejusdem criminis: Item, quod in hoc crimine & similibus graviora tormenta adhiberi possint: quod reus convictus etiam post mortem damnari possit; quod ex causa hujus criminis confiscationi locus sit, non obstante novissima constitutione Justiniani. *Conf. Anton. Matth. de crimin. lib. 48. tit. 2. c. 1. n. 2. & tit. 5. c. 7. 13.*

§. XLIV. Venio ad Germanos, de quibus alio tempore inquirendam, quid hi jam a Taciti temporibus de crimine Magiæ transferint. Jam sufficiat, ex hodierna crassissima superstitione apud multos populos Germaniæ, penes quos solum exercitium religionis Pontificiæ obtinet, imo ex superstitione apud ipsos Protestantes adhuc hodie durante facile præsumi posse, quam firmiter ante reformationem Clerg Pontificius toti populo fabulas suas de crimine Magiæ persvaserit. Unde nullum est dubium, quin apud Germanos etiam ante introductas Academias creditum fuerit, Magos habere pactum cum Diabolo, ita ut post institutionem Academiarum Glossatorum sententiæ illæ facile approbationem invenerint. Plura suppediabit Malleus Maleficarum, cujus *Part. I.* præmissa est Bulla Pontificia de Magis ab Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Germania puniendis. Non tamen ista sententia aperte in legibus invenitur, sed magis ad opinionones communes & jus non scriptum videtur esse referenda. Ita enim legitur *lib. 2. artic. 13. Land-Recht: Welcher Christen Mann oder Weib ungläubig ist/ oder mit Zauberey umgehert/ oder mit Vergiftung/ und der überwunden wird/ die soll man auff einer Foyden brennen.* Hunc enim textum, etsi commode possit explicari, quod loquatur saltē de Magis nocentibus, tamen jam olim a Scabinis Lipsiensibus generaliter fuisse expositum, sive nocitum sit, sive minus, docet Carpozovius *qu. crim. 49. n. 8.* Imo ipse auctor Constitutionis Criminalis Carolinae, qui verosimiliter fuit JCurus vel

vel Italus, vel Germanus, tantum abest, ut diserte quid de Magia, quæ pactum cum Diabolo habeat, in Constitutione ista disposuerit, ut potius aperte sententiam Juris Justiniani modo memoratam cum distinctione inter Magiam nocentem & non nocentem repetierit, nisi quod huic ultimæ pœnam arbitrariam dixerit. So jemand denen Leuten/ inquit *art. 109.* durch Zauberey oder Nachtheil zugesüget / soll man ihn straffen vom Leben zum Tode/ und man soll solche Straffe mit dem Feuer thun. Wo aber jemand Zauberey gebraucht/ und damit niemand Schaden gethan/ soll sonst gestrafft werden nach Gelegenheit der Sache/ darinnen die Urtheiler Raths gebrauchen sollen/ wie von Rathsuchen hernach geschriebe steht. Et si vero auctor hujus articuli secundam regulam bonæ interpretationis velit, Magum non nocentem aliis, debere mitius igne, aut capitali pœna puniri, & plane nihil de fœdere Diaboli memorare, & verosimiliter etiam hoc fœdus non crediderit, tamen interpretes uti adserui sunt quidlibet ex quolibet interpretari, etiam alteram casum constitutionis criminalis de Magia non nocente exposuerunt, quod ibi non solum debeat respici ad eam, circumstantiam, quod nullum damnum datum sit, sed & ad alias, an nimirum pactum cum Diabolo inierint Sagæ, & an simul Venere nefanda cum Dæmone usæ fuerint, atque his casibus etiam ignis supplicium esse dictandum. *Carpz. d. l. 7.*

§. XLV. Deberet tamen quis putare, quod reformatio Lutheri, uti homines ab aliis præjudiciis Papismi liberavit, ita & ab istis fabulis Clericalibus de pacto Diaboli cum Magis liberare debuisset. Sed nihil minus. Quin potius sub Augusto Electore ista sententia, quæ hætenus ut jus non scriptum obrinuerat, diserte Constitutionibus Electoralibus *P. 4. const. 2.* fuit inserta, verb. So jemand in Vergessung seines Christlichen Glaubens mit dem Teufel Verbündnisse auffrichtet/ und gehet/ oder zu schaffen hat/ daß dieselbige Person/ ob sie gleich mit Zauberey niemands Schaden zugesüget/ mit dem Feuer vom Leben zum Tode gerichtet und gestrafft werden soll. Cum autem Elector Saxoniz esset primarius Princeps religionis Lutheranz, non mirum, si postea & in alias dittons Lutheranorum imo & Reformatorum Principum

ista

ista communis persuasio propagata fuerit, vel, quod Lutherus ipse adhuc multa præjudicia de Diaboli potestate & viribus adhuc habuerit, uti ex variis scriptis ejus, & ex colloquiis mensalibus subinde apparet, vel quod Philippus Melanchthon post mortem Lutheri Philosophiam & Theologiam Scholasticam in Academiis Protestantibus firmiter iterum stabiliverit, cum a Lutheranis quantum ad Philosophiam attinet, pro communi præceptore Germaniæ fuerit habitus, Reformati autem insuper ei faverint, quod in controversiis illorum Theologicis cum Lutheranis valde ad eorum partes inclinaverit; vel quod nonnulli Theologi Evangelicis gustaverint illas utilitates, ob quas supra diximus errorem istum se valde insinuasse Theologis Pontificiis, vel denique, quod Jcti Lutherani adfuerint, exscribere suos tractatus criminales absque judicio ex Doctoribus Pontificiis.

§ XLVI. Habes jam rationes, cur Processus contra Sagas etiam post tempora reformationis non solum apud Principes Pontificios adhuc sit frequentissimus, sed & apud Principes Protestantis Europæ, maximopere autem apud Lutheranos sæpissime miras & miseris tragædias excitaverit, præsertim cum illi, qui conscientiam Judicum ea in re melius informare debuissent, partim ex ratione status, partim ex bona intentione & pia simplicitate magistratus & Judices potius hic soliti fuerint instigare. Ipse Spizelius in præfatione ad sæpius citatum tractatum laudat, & commendat judices Processum contra Sagas diligenter formantes de se ipso prædicans: daß solches heilsame Werk nach äusserste Vermögen zu befördern er seines allerwenigsten Orts von vielen Jahren her sich hoch verpflichtet geachtet. Loquatur ea de re Saxonia inferior, loquatur Svecia, quas turbas ibi dederit processus contra Sagas & intempestivus Zelus DEI honorem prætexens. Nobis ipsi narratum fuit illo tempore a Viro fide digno par Germaniam peregrinante, qui & ipse Assessor fuerat Judicii a Rege Sveciæ contra Sagas constituti, quod ipse & alii assessores ab initio facile subodorati fuerint, nullum fundamentum adfuisse ad inquirendum contra personas denunciatas, cum nullum indicium adesset, quam depositio phantastica puerorum quorundam minorum

nium

quis præjudiciis, quorum jam plurima Germani & Theologi & Jcti rejecerunt, & hoc mox rejectum iri. Et si enim nequaquam adhæreamus Philosophiæ Cartesianæ nimis in doctrina de spiritibus in alterum extremum inclinanti, atque hæc inconuenientia pluribus jam appareat, sufficit tamen, quod ope Philosophiæ Cartesianæ grilli isti Scholastici, ad quos etiam vani conceptus de crimine Magiæ sunt referendi, ex multis Academiis sint extirpati, nec timendum sit, ut in terris Principum Protestantium rursus sint in solium evehendi.

§. XLVIII. Cum enim in hoc crimine nunquam ullum verum corpus delicti affuerit, quilibet videt, quod nec unquam ullum verosimile indicium adesse potuerit, quia non entis nulla sunt indicia. Fac vel mille Sagas illa omnia fuisse confessas, quæ apud Carpzovium in sententiis quæstioni 50. criminali recensentur, quilibet tamen facile palpat, quod omnia illa sint suppeditata a iudicibus & crudelissimis tormentis extorta. Imo demus etiam mille Sagas sponte de se talia fuisse confessas, quamvis verear, an ex tot myriadibus igne combustis, decem allegari possint, quæ id fecerint, quis iudex tam absurdus esset, ut crederet mille foeminis unanimiter deponentibus, v. g. se in cælo fuisse, & cum S. Petro saltasse, aut cum ejus cane venatorio concubisse? Nam magis (non dicam ridicula, quia crudelitas processus contra Sagas quid tristius postulat,) stulta sunt ea, quæ leguntur in depositionibus Sagarum. Hinc facile responderi poterit communi effugio Jctorum nostrorum, in criminibus occultis & facti transeuntis, ut Adulterio, Stupro, Sodomia, Hæresi, Veneficio, Sortilegio &c. de corpore delicti aliter constare non posse, quam per conjecturas & indicia, adeoque in his præsumtionem & conjecturam probationem haberi pro plena. *Vid. Carpz. qv. 119. n. 61.* Nam in reliquis delictis omnibus saltem de aliquo corpore delicti aliquando constitit, de eorumque existentia nulli homini sanæ mentis restare potest dubium. At cum nunquam extiterit corpus delicti in ullo casu Magiæ, parum apta est criminis hujus cum reliquis recentis comparatio.

§. XLIX. Unde jam sua sponte ruunt, quæ Doctores de indi-

ciis Magiæ tradere solent. Sunt vero illa duplicis generis. Alia enim vel in lege publica Imperii & scilicet in Constitutione Carolina sunt undata, alia iis a Doctoribus superaddita. Posteriora quod attinet, pudet ea referre, cum ea non aliis rationibus, quam auctoritatibus Inquisitorum Pontificiorum nitantur, ac propter superius dicta, nullam mereantur fidem. Solent tamen J. C. Protestantes ea absque judicio commentariis suis cum approbatione inferere. Unus instar omnium sit Christophorus Crusius, qui in *Tractatu de indicis delictorum specialibus cap. 32.* tales nugæ magno cumulo adscripsit, & defendere intendit. Neque e re erit, in his latius refutandis actum agere, cum nuperrime in hac ipsa Academia fallacia ista Magiæ indicia peculiari dissertatione inaugurali fufius jam sint rejecta, & Auctor cautionis criminalis ista etiam solidissime impugnaverit.

§. L. Illud tamen omittere nequeo, quod etiam pro peculiari indicio Magiæ venditetur, si reus vel rea signis eminentibus externæ pietatis sint conspicui. *Vid. Crusius d. l. n. 102. seq.* Dixit Apostolus, Pietatem ad omnia esse utilem. Nostri vero indicium gravissimi & horrendi delicti eam esse volunt. Quis homo sanæ mentis vel in profundissimo somno tale argumentum sibi imaginari posset? At, inquirunt, fucata est illa pietas non vera. Demus initio, id verum esse. Non tamen propterea erit indicium Magiæ. Est hypocritis vitium, quo omnes homines, maxime autem, qui honestiori vitæ genere, vel a natura, vel assuefactione dediti sunt, tentantur. Ergone homines turpissime viventes damnabunt homines honestari dantes operam, ut Magos, ob suspicionem fucatæ pietatis sive levem, sive etiam gravem? Quis hæc concoqueret absque indignatione? Sed nec verum est, insignem professionem pietatis externæ esse indicium hypocriteos. Ergo nec talis professio potest justum indicium Magiæ esse, sed alio indicio opus esset ad firmandum prius hoc pseudo indicium, & nulla alia re suspecti de Magia tunc opus haberent pro sua defensione, quam ut afferrent vulgarum versiculum;

Omnia cum liceant, non licet esse piura.

Quin potius absurdissimum hoc indicium corroborate, quæ

supra §. 41. observavimus, nempe Clerum Pontificium crimen Magiæ invenisse, ut sub hoc prætextu viros pios sibi invisos possint sub specie justitiæ & Zeli divini interimere. Legant omnes, qui specimen illustre malitiæ Clericalis in hoc genere cognoscere desiderant integrum tractatum Gallicum, cujus titulus: *Historie des Bibles des Loudun. & conferant Beckeri mundum fascinatam lib. IV. c. II.* ac stupefcent. Hoc factò legant etiam attente fabulam de horrenda Magia Ludovici Godofredi, quam Franciscus Rossetus inseruit *Historicis tragicis sui temporis*, & inde ex Gallico in Germanicam idioma transtulit Martinus Zeilerus in *Traurigen Nord- & geschichten/ & deprehendent, Spizelum sine ratione in sæpe allegato tractatu sæpig hoc exemplum adduxisse, sed potius vel ex ipsa descriptione Rosseti multas circumstantias transparenere indicantes, Ludovicum Godofredum fuisse virum optimum & valde pium, ac ex sola invidia a Clero per calumniam ac subornationem falsæ accusatrici fuisse ut magum condemnatum. Ulteriorē demonstrationem reservamus curis secundis.*

§. LI. Sed videamus jam indicia, quæ lege Carolina continentur. Ita vero *Art. 44. Coust. Crim.* Wenn jemand sich erheut/ andern Menschen Zauberey zu lernen/ oder jemand zu bezaubern beschdohet/ und dem Bedrauten dergleichen geschicht/ auch sonderliche Vermeinschaft mit Zaubern oder Zauberrinnen hat/ oder mit solchen verdächtigen Dingen/ Gebärden/ Worten und Wesen umgeheth/ die Zauberey auf sich fragen/ und dieselbe Person dessen auch berüchtriget/ das giebet eine redliche Anzeigung der Zauberey/ und gnugsame Ursache zu peinlicher Frage.

§. LII. Forent hæc indicia nonnullius momenti, si probatum fuisset, existere crimen Magiæ. Hoc vero nondum monstrato & illa sunt inania, nec verosimilitudinem aliquam inferunt. Demus *primo* esse aliquem probe convictum, quod se obtulerit, quod aliis magiam, (adde etiam Diabolicam) docere voluerit. Nullum inde oritur indicium, quod ipse pactum cum dæmone inierit. Diximus *supra* §. 36. multos homines tam stultos esse,

esse, ut foedera cum diabolo quærant, neque est dubium, multos homines tam profanos esse, ut talia desiderantibus illudant eosque pecuniâ emungant, offerendo se, quod illud pactum tanquam mediatores promovere velint, & revera alios homines subornent, qui diaboli personam sustineant. Propterea tamen nec ipsi Magi sunt, nec Magiæ crimen existit. Non laudo eos, non excuso, non volo decipientes pariter ac deceptos a pœna etiam graviore esse eximendos, sufficit, quod non puniendi sint ut magi, & quod hoc non sit genuinum magiæ indicium.

§. LIII. *Secundum* vero indicium non intelligo. Nam initio nemo facile tam stultus erit, ut alteri minetur, dasset Ihu molle bejubere. Quod si minetur, quod velit damno afficere vel intuitu vitæ aut sanitatis, vel intuitu bonorum, minæ hæ non inferunt damnum per magiam & foedus cum diabolo. Sed fac etiam, aliquem expresse minatum esse quod velit per magiam ipsi nocere, unde constabit de altero huius indicii requisito, quod revera PER MAGIAM alteri nocitum sit, cum nulla detur Magia? Vel certum est & apertum, quod is, qui ita minatus est, alteri per media evidenter naturalia aut moralia damnum dederit, tum non est Magus; vel suspicio saltem est, damnum subsecutum ab isto per media occulta esse perpetratum, tum non poterit pro mago haberi: partim, quia valde dubium est, an damnum subsecutum ab eo processerit, partim quia media occulta non statim sunt diabolica. Multa sunt in natura occulta per quæ alteri etiam damnum dari potest absque concursu diaboli propter magnetismum naturæ, cuius rationem dare possunt nec Aristotelici nec Cartesiani. Sed hoc est antiquum asyllum ignorantia Academicæ: Quicumque effectus non possunt demonstrari ex libellis Physicæ Academicæ, & tamen non commode possunt Deo adscribi, adscribendi sunt Diabolo.

§. LIV. *Tertium* indicium, conversatio cum magis & sagis petitiid, quod in quæstione est. Cum enim non sint magi & sagæ, nulla etiam est cum eis conversatio. Deinde etiam

iam si demus, dari sagas, tamen conversatio cum iis esset indicium maxime fallax, cum multæ possint esse causæ aliæ, v.g. cognatio, vicinitas, educatio, interesse pecuniarium, paritas status & infinitæ aliæ, cur aliquis cum mago ejusmodi conversatus fuerit. An putabimus eos esse adulteros, falsarios, helluones, qui eum ejusmodi hominibus etiam familiariter conversantur. Notus quidem est versiculus: Noscitur ex socio qui non cognoscitur ex se, Sed notum etiam est, versiculos ejusmodi non esse sufficientes ad torturam; alias ex simili dicitur, quod solus cum sola non præsumatur orare Pater noster, quilibet etiam torquendus esset, qui solus cum sola deprehenderetur. Oriuntur ejusmodi dicitur ex eo, quod sæpius fieri solet, sed præsupponunt communiter multas circumstantias alias in ipsis dicitur non expressas. Fallit autem maxime istud axioma de socio, in delictis occultis. Quid enim, si nesciam cum aliquo populo, Titium esse de aliquo crimine suspectum, an conversatio cum Titio, cujus scelus postea detegitur, mihi fraudi foret? At Magia dicitur esse delictum occultum. Igitur si aliquis cum homine, postea magiæ accusato & secundum processum consuetum convicto, conversatus est eo tempore quo habebatur pro viro honesto, qualis absurditas esset, si conversatio hæc alterum redderet suspectum. Nam articulus non potest loqui de eo, qui magiæ est accusatus. Aut enim is condemnatus est, aut absolutus, & posterius vel ob monstratam innocentiam, vel ob purgata aut alias non sufficientia indicia. Si condemnatus est, casus vix erit dabilis, ut alius cum tali conversari possit, cum nullum forte detur exemplum, quod magus condemnatus pœnæ gratiam impetraverit. Si absolutus est, etiam si id propter insufficientia indicia factum est, quænam esset ratio hunc pro suspecto de magia haberi, qui conversatur cum eo, quem iudex præmissa causæ cognitione pro mago non habet? Alia infinita ut jam taceam.

S. LV. Nimis autem generale, confusum, & obscurum, est indicium quartum: si quis utatur rebus, verbis, & gestibus, quæ suspecta sint de magia, ut revera pudere debuisset autorem *Constit. Criminalis*, quod in re tanti momenti tam vagum indicium

dicium posuerit, & ita inquisitoribus fenestras aperuerit, quidlibet etiam si sit res absurdissima, sub hoc indicio comprehendendi. Neque enim alias qui de indicibus delictorum commentati sunt, solent in enarrandis indicibus delictorum quæ generalibus, quæ specialibus a præscriptione Constitutionis Criminalis latius abire, & indicia multiplicare. At cum in magia id facere communiter soleant, verosimile est, interpretes ad eum errorem seductos esse, quod putaverit quilibet, se indicibus illis afferre casum, quartum hoc indicium declarantem, v.g. si quis deprehendat apud inquisitum ollam repletam bufonibus, membra humana, librum magiæ, aut si proponatur effossum limen domus vel stabuli, inibi que defossum quid deprehendatur, quo homines inficerentur &c. *vid. Crus. d. Cap. 32. n. 4.* Ubi semper supponitur & magiam dari, & tales res probare aliquem esse magum, quorum utrumque tamen falsum est.

§. LVI. Quænam ergo cautiones Judicii in processu contra sagas adhibendæ sunt, ne innocentes puniantur? Plures e quidem recenset Auctor Cautionis Criminalis *dub. 16. & seq.* quia præ se fert, ac si credat existentiam criminis magiæ sed quarum tamen singularum infinitis abusibus subjacet, alibi examinandæ. Nobis unica cautio est, quia crimen magiæ pro fabula habemus, ut Princeps non permittat inquiri de crimine Magiæ, i.e. de fœdere hominum cum diabolo, (nam de damno hominibus per magiam occultam vel naturalem vel artificialem dato nobis sermo non est,) & ut Judex inferior nunquam inquirat. Et quamvis probe nobis constet, magistratus intermedios esse executores potestatis summæ in Republ. nec posse eos vel leges vel mores receptos corrigere, simul tamen certi sumus, nunquam ad futura esse indicia sufficientia ad inquisitionem, adeoque Judicem inferiorem etiam legibus ipsis, & quæ illæ de indicibus delictorum disponunt, si concedat denunciatis defensionem avertenda inquisitione, sed ac suum procedendi modum defendere posse.

PRÆSES

Reddo Tibi, Clarissime REICHI Dissertationem Tuam inauguralem de crimine Magiæ, quam meæ censuræ exhibuisti. Tractasti ibidem diversis quatuor capitibus 1. de existentia hujus criminis 2. de origine erroris communis. 3. de indiciis Magiæ, 4. de cautelis circa processum sagarum. Legi & laudo diligentiam tuam, laudo, quod per tot devia una cum tot seductoribus ambulans, tamen viam regiam veritatis inveneris, & cognoveris, crimen magiæ ad fabulas pertinere, quibus Clerus Pontificus decipere solet Laicos incautos. Neque miratus sum, quod in tanta difficultate materiæ subinde in disputatione Tua remanserint dubia quædam, quæ ulteriorem disquisitionem videbantur postulare. Non mihi tamen fuit tempus, evolvendi auctores, quos passim pro corroboranda sententia tua adduxisti & omnia cum cura debita meditandi. Igitur cum Tibi jam proposueris, in secundis curis discursum Tuum emendatiorem unum cum speciminibus quorundam processuum contra sagas edere, in chartam conjeci breves has Theses, quæ in perfectione prolixioris dissertationis Tuæ in mentem venerunt, & ad quarum methodum vellem revisionem meditationum Tuarum in secundis curis institui. Abstini data opera a multis allegationibus, quia in cathedra non videndum est, quis dicat, sed quid dicatur, & quia defectus hic facile ex ipsis collectaneis Tuis suo tempore poterit suppleri. Tu interim vale, ac res Tuas feliciter age.

Dabam d. 6. Novembr. 1701.

F I N I S.

00 A 6348

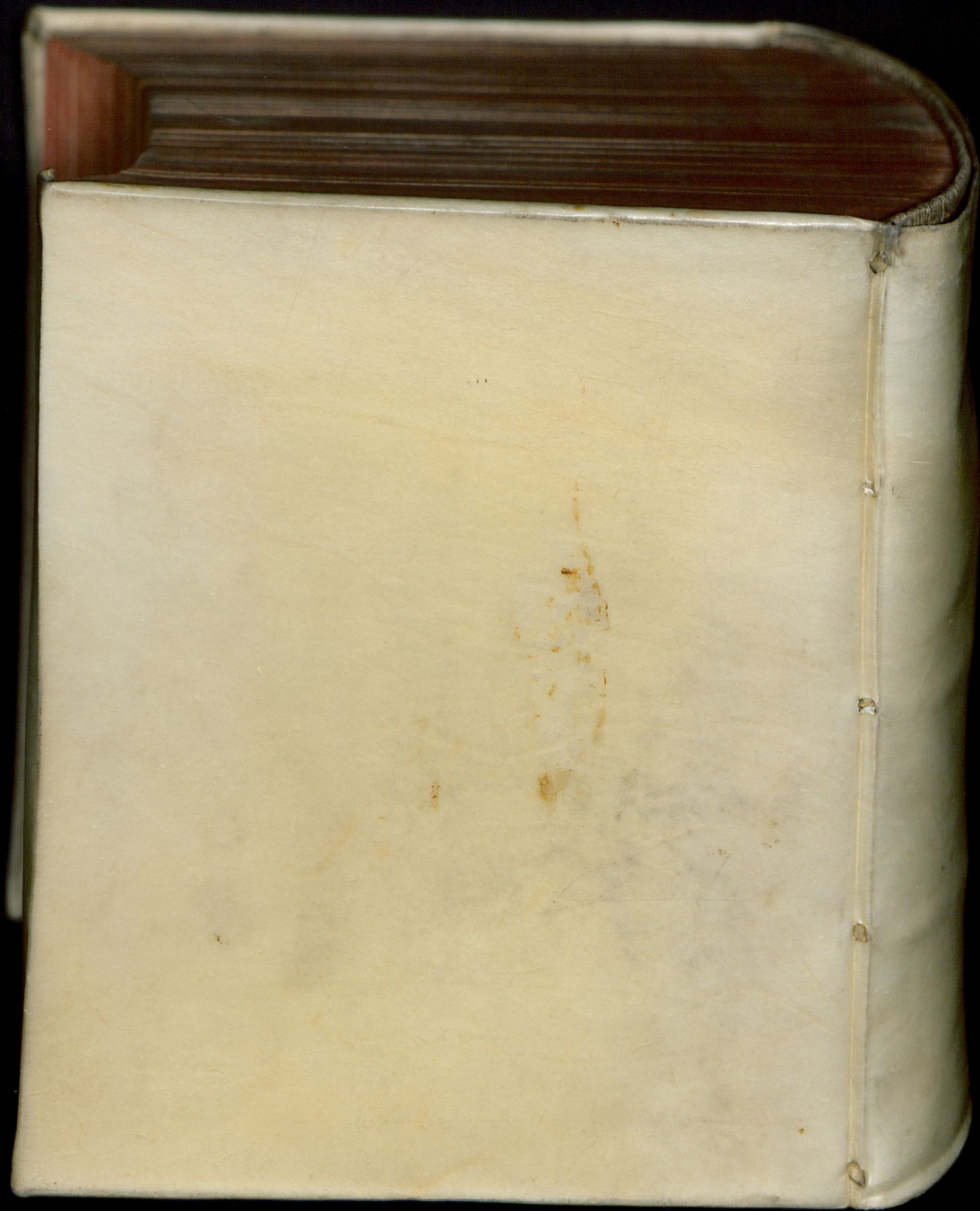
ULB Halle 3
002 927 950

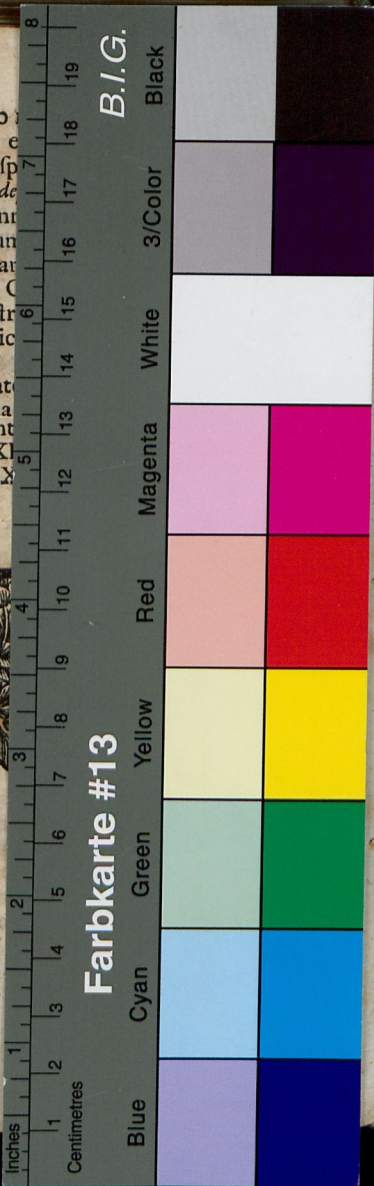
V 877
Retro ✓

THESES INAUGURALES,
de
CRIMINE MAGIÆ,
quas
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBVR-
GICI HEREDE &c. &c.

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA,
Ex decreto Illustris Facultatis Iuridica
PRAESIDE

D. CHRISTIANO THOMASIO,

ICTO, REG. MAI. BORVSS. CONSIL. PROF. PVBL.
& h. t. DECANO,
PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure Honores & DOCTORALIA
Privilegia legitime consequendi,
IN AUDITORIO MAIORI,

Horu Ante- & Pomeridianis

Solemni Eruditorum disquisitioni submittit

M. IOANNES Reich / Ampliff. Ordinis
Philosophici Adiunctus.

ad D. 12. Novemb. cl2. 12c cl.

RECVSA.